

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Γ' ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
04/10/2015**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Περί Παιδείας ο λόγος

Αν παρατηρήσουμε από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα θα μπορέσουμε να αντιληφθούμε τη διαχρονικότητα της παιδείας, η οποία παραμένει πάντα ένα αμετάβλητο και σταθερό αίτημα για πνευματική ανάπτυξη, παρά τις διαφοροποιήσεις, τις αλλαγές και τις μεταβολές που έχει δεχτεί. Αποτέλεσε σε όλες τις εποχές σήμα κατατεθέν των κοινωνιών, όπως μπορούμε να διακρίνουμε στην αρχαία εποχή τα κινήματα των φιλοσόφων και των σοφιστών, που αναλάμβαναν να δώσουν ανώτερη παιδεία, ή ακόμα στην περίοδο του ευρωπαϊκού και νεοελληνικού διαφωτισμού. Επίσης αργότερα μπορούμε να δούμε την προσπάθεια για τη διατήρηση της παιδείας κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας. Όλες αυτές οι αναδρομές στο παρελθόν μας δείχνουν τη **σπουδαιότητα** της παιδείας που κατάφερε ως ύψιστο αγαθό να διατηρηθεί μέσα στους αιώνες.

Γι' αυτό η παιδεία πρέπει να δίνει στον άνθρωπο πνευματική καλλιέργεια και γνώσεις που θα τον βοηθήσουν να αντιμετωπίσει πρακτικά ζητήματα στη ζωή του αλλά και να διευρύνει την πνευματικότητά του. Παράλληλα πρέπει να ανυψώνει το άτομο και να διαμορφώνει το ήθος του, να προσφέρει δηλαδή ηθική καλλιέργεια. Η παιδεία είναι αυτή που θα βοηθήσει το άτομο να κοινωνικοποιηθεί και θα το εντάξει στο κοινωνικό του περιβάλλον. Έτσι η παιδεία θα μάθει στο άτομο να διαλέγεται, να επικοινωνεί και να συνεργάζεται, ενώ επίσης, θα του δώσει ευρύτερα κριτήρια, ώστε να **διακρίνει** το σωστό από το λάθος και να καταφέρει να αντισταθεί σε αρνητικά φαινόμενα και να αλλάξει ή να αποφύγει τα κακώς κείμενα του περιβάλλοντός του.

Κατά πόσο όμως το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα, που πρέπει να είναι «πηγή παιδείας», ανταποκρίνεται πραγματικά σε όλα αυτά που εν τέλει έχει ως σκοπό της η παιδεία; Είναι φανερό λοιπόν, και κοινώς αποδεκτό από πλήθος μαθητών, πως το σχολείο σήμερα έχει μετατραπεί σε ένα εξεταστικό κέντρο που έχει ως στόχο την εξέταση για την εισαγωγή σε μία ανώτερη βαθμίδα εκπαίδευσης θυσιάζοντας την ουσιαστική αγάπη για τη γνώση στο βωμό των Πανελλαδικών εξετάσεων. Έτσι προσανατολίζεται μόνο σε εξωτερικούς στόχους, όπως είναι η επιτυχία στις εξετάσεις και η υλοποίηση απλά επαγγελματικών στόχων, και όχι στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων με αξίες και ιδανικά. Απουσιάζει έτσι η κριτική σκέψη, αφού οι μαθητές βομβαρδίζονται απλά με πληροφορίες που θα τους βοηθήσουν μόνο στις εξετάσεις, και προωθείται η αποστήθιση και όχι η ερευνητική εργασία που **προάγει** τη κριτική σκέψη.

Συγχρόνως ο τρόπος αξιολόγησης του εξεταστικού συστήματος αναπτύσσει μια βαθμοθηρική διάθεση και προκαλεί μεγάλο άγχος στους μαθητές. Η αξιολόγηση του μαθητή στηρίζεται μόνο στο βαθμό επίδοσής του σε κάποια συγκεκριμένα μαθήματα και δεν περιλαμβάνει ευρύτερα στοιχεία της προσωπικότητάς του. Έτσι όμως δεν αναδεικνύονται οι ιδιαίτερες κλίσεις και οι πιθανές ειδικές **ικανότητες** του και κρίνεται μόνο βάσει συγκεκριμένων οδών που τον αγχώνουν και πολλές φορές τον κάνουν να παραιτείται. Και αυτό το άγχος και η εντατικοποίηση των μαθημάτων, που εξυπηρετούν μόνο σκοπούς, όπως αυτοί που προαναφέρθηκαν, μειώνει τον ελεύθερο χρόνο των μαθητών ή χειρότερα τον αφαιρεί τελείως. Οι μαθητές δεν έχουν χρόνο για να ασχοληθούν με καμία άλλη δραστηριότητα που θα τους ξεκουράσει λίγο από το διάβασμα, αφού έχουν να μελετήσουν ένα τεράστιο όγκο ύλης που θα πρέπει να αφομοιώσουν και σχεδόν να παπαγαλίσουν, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις τελικές εξετάσεις και να πετύχουν το μέγιστο.

Σύμφωνα με όλα αυτά λοιπόν θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε, δικαιολογημένα, το εκπαιδευτικό σύστημα ως χρησιμοθηρικό που αποσκοπεί σε ένα μόνο πράγμα, την εισαγωγή των μαθητών στο Πανεπιστήμιο, και όχι να δημιουργήσει ολοκληρωμένες προσωπικότητες έτοιμες να βγουν και να αντιμετωπίσουν τη ζωή με όλα της τα θετικά και τα αρνητικά μαζί. Γι' αυτό προτείνω να γίνει πλέον το σχολείο ανθρωποκεντρικό, απαλλαγμένο από το στενά τεχνοκρατικό χαρακτήρα, και να καλλιεργεί το διάλογο και την κριτική σκέψη, εφαρμόζοντας προγράμματα καλλιτεχνικών και πνευματικών εκδηλώσεων, ώστε μην προσφέρει μόνο γνώσεις, αλλά να αποβλέπει και στην πνευματική καλλιέργεια. Να είναι, το εκπαιδευτικό σύστημα, προσανατολισμένο στις πραγματικές ανάγκες της ζωής και να προωθεί τις ερευνητικές εργασίες που θα βελτιώσουν την κριτική σκέψη των μαθητών.

Και πάντα μπορούμε να έχουμε ως πρότυπο τους Έλληνες προγόνους μας που είχαν καταφέρει να δημιουργήσουν ένα ολοκληρωμένο σύστημα παιδείας, να αντλούμε ιδέες για το πώς θα φτιάξουμε και εμείς ένα καλύτερο εκπαιδευτικό σύστημα. Ας θυμηθούμε ότι οι αρχαίοι πίστευαν σε μία παιδεία «δια βίου». Δηλαδή η παιδεία δεν έχει ούτε όριο ούτε τέλος. Είναι η συνεχής και ανεξάντλητη προσπάθειά μας για το βάθεμα του εαυτού μας. Είναι εν τέλει η ανάληψη της προσωπικής μας ευθύνης απέναντι στη ζωή και τα πράγματα. Μπορεί άραγε το εκπαιδευτικό μας σύστημα να γίνει φορέας μιας ανάλογης ιδεολογίας; Μπορεί γιατί έχει **χρέος** απέναντι στους νέους που είναι το μέλλον του Έθνους.

Μεσσήνης Σταύρος, Βουλή των Εφήβων (2013) Σύνοδος ΙΘ' (διασκευή)

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

α. Ο συγγραφέας έχει την πεποίθηση ότι η Παιδεία δεν απασχόλησε τον άνθρωπο διαχρονικά παρά μόνο μετά τον 18^ο αιώνα.

β. Ο συγγραφέας θεωρεί πως η Παιδεία συμβάλλει τα μέγιστα στην κοινωνικοποίηση του ατόμου.

γ. Κατά τον συγγραφέα, το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα καλλιεργεί την κριτική σκέψη και την ουσιαστική αγάπη για την γνώση.

δ. Ο συγγραφέας δεν θα συμφωνούσε με τον τρόπο αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος, εξαιτίας του άγχους που προκαλεί στους μαθητές.

ε. Κατά τον συγγραφέα, το σχολείο σήμερα πρέπει να γίνει ανθρωποκεντρικό και να δίνει έμφαση στις καθημερινές ανάγκες του ατόμου.

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε τη συλλογιστική πορεία (παραγωγική ή επαγωγική) που ακολουθείται στην 4^η παράγραφο («Συγχρόνως ο τρόπος ... πετύχουν το μέγιστο») και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

β) Να βρείτε τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου του κειμένου («Αν παρατηρήσουμε ... μέσα στους αιώνες»).

Μονάδες 5

Β3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **σπουδαιότητα, διακρίνει, προάγει, ικανότητες, χρέος.**

Μονάδες 5

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: διευρύνει, ουσιαστική, μειώνει, δικαιολογημένα, συνεχής.

Μονάδες 5

Β4. Στις υπογραμμισμένες προτάσεις του αποσπάσματος που σας δίνεται, να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική. (μονάδες 2)

«Συγχρόνως ο τρόπος αξιολόγησης του εξεταστικού συστήματος αναπτύσσει μια βαθμοθηρική διάθεση και προκαλεί μεγάλο άγχος στους μαθητές [...] Και αυτό το άγχος και η εντατικοποίηση των μαθημάτων μειώνει τον ελεύθερο χρόνο των μαθητών ή χειρότερα τον αφαιρεί τελείως.»

Γιατί ο συντάκτης του κειμένου προτίμησε την ενεργητική σύνταξη; (μονάδα 1) Ποια αλλαγή παρατηρείτε στο νόημα μετά τη μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική; (μονάδες 2)

Μονάδες 5

Γ1. Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα, να αναφερθείτε στην αξία της Παιδείας για το άτομο και την κοινωνία και να καταθέσετε τις προτάσεις σας για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού μας συστήματος (500-600 λέξεις)

Μονάδες 40

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

**ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ ΕΛΣΑ
ΒΕΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΔΗΛΜΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
ΜΠΑΛΛΑ ΓΙΩΤΑ
ΝΤΕΛΜΠΙΖΗ ΜΑΡΙΑ
ΠΑΠΠΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ**